

Szczepan Czarnecki

Wybory prezydenckie w Rumunii – druga kadencja Klaus Iohannis

24 listopada 2019 r. w Rumunii odbyła się druga tura wyborów prezydenckich, zakończonych zdecydowanym zwycięstwem starającego się o reelekcję prezydenta Klaus Iohannis. Przegrana startującej z ramienia Partii Socjaldemokratycznej (PSD) byłej premier Viorici Dăncili odzwierciedla długotrwały kryzys w PSD i problemy wewnętrzne państwa. Kampania wyborcza, jak i same wybory odbyły się w atmosferze silnej polaryzacji politycznej. Krytyczny wobec socjaldemokratów prezydent Klaus Iohannis oznajmił, że w wyborach wygrała nowoczesność, europejskość i normalność.

Uwarunkowania wyborów prezydenckich. Wybory prezydenckie w Rumunii odbyły się w cieniu silnych podziałów politycznych oraz istotnych problemów wewnętrznych państwa. W ciągu ostatnich trzech lat w Rumunii miało miejsce szereg protestów społecznych, spowodowanych m.in. propozycją zmian w kodeksie karnym, wysuniętą przez koalicję rządową Partii Socjaldemokratycznej z Sojuszem Liberałów i Demokratów (PSD-ALDE). Spadek zaufania wobec socjaldemokratów potwierdziły wybory do Parlamentu Europejskiego z 26 maja 2019 r., zakończone wygraną Partii Narodowo-Liberalnej (PNL). W tym samym miesiącu ówczesny przewodniczący partii socjaldemokratycznej (PSD) Liviu Dragnea został prawomocnie skazany na karę 3,5 roku pozbawienia wolności za działania korupcyjne¹. Postępujący kryzys rządowy przypieczętował rozpad koalicji PSD z ALDE, skutkujący przejściem polityków ALDE do opozycji. W dniu 10 października 2019 r. parlament Rumunii przegłosował wniosek partii opozycyjnych o wotum nieufności dla rządu premier Viorici Dăncili (PSD). Nowo utworzony rząd Ludovica Orbana (PNL) uzyskał wotum zaufania na sześć dni przed pierwszą turą wyborów prezydenckich i rozpoczął urzędowanie 4 listopada 2019 r.

Przebieg kampanii wyborczej. Kampania wyborcza poprzedzająca wybory prezydenckie zdominowana była tematami dotyczącymi problemów wewnętrznych państwa. Praworządność oraz walka z korupcją wyznaczyły kierunek debaty przedwyborczej. Krytyka odwołanego w październiku 2019 r. rządu PSD była jednym z najważniejszych tematów w kampanii wyborczej urzędującego prezydenta. Lider wszystkich przedwyborczych sondaży, prezydent Klaus Iohannis, wielokrotnie podkreślał swoje dokonania na rzecz utrzymania praworządności w państwie oraz swój sprzeciw wobec reform wymiaru sprawiedliwości, proponowanych przez socjaldemokratów. Słabnąca pozycja polityczna PSD, największego ugrupowania parlamentarnego w Rumunii, w istotny sposób determinowała szanse wyborcze Viorici Dăncili. Celem głównej kontrkandydatki prezydenta Iohannis była możliwie największa mobilizacja tradycyjnego elektoratu PSD. Sondaże przedwyborcze lokowały ją na drugiej pozycji, dając Dăncili kilkuprocentową przewagę nad Danem Barną, kandydatem opozycyjnego Związku Zbawienia Rumunii (USR) – największego rywala PNL na centroprawicy. Lider USR, trzeciej co do wielkości partii w rumuńskim parlamencie, opowiadał się za reformą konstytucyjną poszerzającą zakres uprawnień prezydenckich. Mimo że do wyborów zgłosiło się 14 kandydatów, media oceniły kampanię jako pozbawioną wyrazu i wycofaną.

Wybory prezydenckie. Wyniki pierwszej tury wyborów prezydenckich z 10 listopada 2019 r. potwierdziły wysoką pozycję Iohannis. Wskazywany jako faworyt w przedwyborczych sondażach Klaus Iohannis otrzymał w pierwszej turze 37,8% głosów, zajmując tym samym pierwszą pozycję. Drugi wynik – 22,3% głosów – uzyskała startująca z ramienia PSD była premier Viorica Dăncila. Przed zaplanowaną na 24 listopada 2019 r. drugą turą wyborów starający się o reelekcję Iohannis otrzymał oficjalne poparcie części swoich kontrkandydatów, m.in. Dana Barny z USR-PLUS (trzecia pozycja w pierwszej turze) oraz Kelemena Hunora z Demokratycznego Związku Węgrów w Rumunii (UDMR). Theodor Paleologu z Partii Ruchu Ludowego (PMP) oraz startujący jako kandydat niezależny Alexandru Cumpănașu opowiedzieli się przeciwko kandydaturze Viorici Dăncili. Poparcie ze strony kontrkandydatów oraz przejście głosów wyborców partii opozycyjnych wobec PSD dały Iohannisowi znaczące zwycięstwo.

Starający się o reelekcję prezydent uzyskał ostatecznie 65,88% głosów, zdobywając blisko dwukrotnie wyższe poparcie od kontrkandydatki. Przegrana Viorici Dăncilii to najniższy historycznie wynik uzyskany przez przedstawiciela PSD w wyborach prezydenckich.

Wnioski. Zwycięstwo Klausa Iohannisa w wyborach prezydenckich wskazuje na zmęczenie obywateli Rumunii nieustannymi aferami korupcyjnymi, towarzyszącymi rządowi socjaldemokratów. Deklarowane przez Iohannisa walka z korupcją i utrzymanie praworządności przełożyły się na uzyskanie poparcia zarówno wśród wyborców PNL, jak i pozostałych partii opozycyjnych. Wygrana Iohannisa w wyborach prezydenckich oraz utrzymujący się kryzys PSD mają istotne znaczenie dla PNL oraz USR w kontekście przyszłorocznych wyborów parlamentarnych. Należy się spodziewać, że prezydent Iohannis, wykorzystując falę społecznego poparcia, będzie prowadził działania na rzecz osłabienia pozycji socjaldemokratów, stanowiących największą siłę w rumuńskim parlamencie. Zaplanowane na grudzień 2020 r. wybory parlamentarne będą miały decydujące znaczenie zarówno w walce pomiędzy PSD a PNL, jak i w określeniu pozycji Partii Narodowo-Liberalnej na centroprawicy. Wśród priorytetów prezydenta dotyczących polityki wewnętrznej pozostaną kwestie praworządności. Klaus Iohannis będzie chciał umocnić niezależność sądownictwa oraz skupić się na efektywniejszym wykorzystaniu funduszy europejskich i poprawie jakości usług publicznych. W polityce zagranicznej wybrany na drugą kadencję prezydent będzie kontynuował wizję polityki realizowanej w poprzednich latach. Należy się spodziewać, że będzie to polityka w największym stopniu skoncentrowana na pogłębianiu współpracy w ramach UE oraz NATO. Zdecydowanej poprawie powinna ulec współpraca prezydenta z rządem. Przez najbliższy rok prezydent Iohannis będzie bowiem sprawował władzę z nowo utworzonym rządem mniejszościowym, na którego czele stoi sojusznik Iohannisa oraz lider PNL – Ludovic Orban.

¹ Zob. S. Czarniecki, *Zmiany polityczne w Rumunii: kryzys w Partii Socjaldemokratycznej*, „Komentarze IEŚ”, nr 35 (35/2019), <https://ies.lublin.pl/komentarze/zmiany-polityczne-w-rumunii-kryzys-w-partii-socjaldemokratycznej-35-35-2019>.